

MELANCHTHON
BUSINESS SCHOOL

*kiezen
ontdekken doen!*

Toetsbeleid en -kader

Melanchthon Business School Bleiswijk

Bleiswijk, 1-10-2020

Versie 2.0

Inhoud

<i>Onderwerp</i>	<i>pagina</i>
1. Inleiding	3
2. Melanchthon: van onderwijsvisie naar toetsbeleid	4
2.1 De aanpak van Melanchthon	4
3. Toetskader algemeen	5 - 6
3.1 Planning	5
3.2 Toetsen maken	5
3.3 Afname toetsen	5
3.4 Nakijken, inzage en bespreking	5
3.5 Inzage door ouders	6
3.6 Bewaartermijn	6
3.7 Kwaliteitsborging	6
3.8 Het schoolexamen	6
4. Toetskader MBS	7 -10
4.1 Toetsing en afsluiting	7
4.2 Toetskader MBS	7
4.3 Checklist toetskwaliteit	7
4.4 Afspraken	8 -10
Bronnen	11

datum	titel	versie	auteur
26-9-2020	Toetsbeleid en -kader MBS Bleiswijk	1.0	C de Jong
30-9-2020	Toetsbeleid en -kader MBS Bleiswijk	2.0	C. de Jong

1. Inleiding

Toetsen heeft een belangrijke rol in onderwijs. Het geeft leerlingen, hun ouders en docenten informatie over het niveau en de voortgang van een leerling. In het geval van het eindexamen geven deze toegang tot de vervolgopleiding. Een goede vorm van toetsen kan leerlingen motiveren om aan de slag te gaan. Het geeft docenten bovendien inzicht in de effectiviteit waarmee zij kennis en vaardigheden overdragen.

In dit document wordt uiteengezet hoe er bij Melanchthon vanuit de onderwijsvisie van Melanchthon wordt getoetst. In het eerste deel zetten we de stap van onderwijsvisie naar toetsen: met welk doel toetsen we? Aan welke voorwaarden moeten onze toetsen voldoen om deze doelen te bereiken? Ook wat er ná een toets gebeurt wordt besproken.

In het tweede deel wordt het Melanchthon toetskader gepresenteerd. Het toetskader geeft de randvoorwaarden voor toetsing bij onze vestigingen. De invulling binnen dit kader ligt voor een groot deel bij de vestigingen, zodat zij hier hun eigen karakter en manier van aanpak in weer kunnen geven.

2. Van onderwijsvisie naar toetsbeleid

In de *Melanchthon visie 2020-2024* zijn vijf pijlers voor onderwijs in onze scholengemeenschap bepaald:

- Samen leren voor het leven
- Groei
- Dialoog
- Bewust ongelijk behandelen
- Gelukkige mensen op een gezonde aarde.

Met name de pijlers *Groei*, *Dialoog* en *Bewust ongelijk behandelen* zijn bepalend voor de doelen die wij met en door toetsen willen bereiken.

We toetsen niet om af te rekenen, maar om de behaalde en mogelijke ontwikkeling van de leerling in beeld te brengen. Door toetsen wordt inzichtelijk wat de voortgang van de leerling bij de voorbereiding op het eindexamen op het voor hem passende niveau is. Door het bekijken van de resultaten en het geven van feedback hierop leren docenten de talenten en interesses van hun leerlingen kennen. Leerlingen leren op hun beurt zichzelf kennen. In gesprek met leerling (en ouders) wordt bepaald welk niveau en richting een leerling op wil en wat hij daarvoor nodig heeft.

2.1 De aanpak van Melanchthon

Om leerlingen op het juiste niveau en de juiste plek te brengen moet er frequent getoetst worden: bij determinatie kan niet van momentopnames uitgegaan worden. Er zijn twee soorten toetsen: summatieve en formatieve.

Resultaten van *summatieve* toetsen tellen mee voor het rapport of een bevordering. Bij *formatief* toetsen ligt de focus op het geven van feedback gericht op ontwikkeling. Formatief betekent dus meer dan 'niet meetellen'. Het betekent ook oefenen en voorbereiden op de summatieve toets. Maar voornamelijk betekent het informatie vergaren over hoe ver de leerling is met het bereiken van zijn leerdoelen. Dit gebeurt niet alleen als er zichtbaar getoetst wordt, maar ook tijdens de les als de docent op verschillende manieren checkt of de leerling de stof beheerst.

Zowel bij summatief als formatief toetsen worden *gevarieerde toetsvormen* gebruikt. De vormen passen bij de te toetsen stof en bij de doelgroep. Hoe kan de stof op een voor de leerlingen zo realistisch mogelijk getoetst worden? Welke toetsvorm past het best bij het niveau waarop getoetst wordt, gerelateerd aan de gebruikte taxonomie? Ook binnen een toetsvorm wordt naar een verscheidenheid aan toetsvragen en -opdrachten gestreefd. Enkele voorbeelden van veelgebruikte toetsvormen, -vragen en -opdrachten zijn:

- Schriftelijke toetsen: open vragen, meerkeuzevragen en invulvragen, opstellen, samenvattingen, open-boek-toets
- Mondelinge toetsen: boekbesprekingen, presentaties
- Groepsopdracht: projectverslag, voorstelling
- Praktijktoets: vaardigheidstoets, practicumtoets, werkstuk
- Stage: verslag, presentatie

Binnen de toets is er vaak een *variëteit in (school-)niveaus* om zichtbaar te maken of een leerling op een hoger niveau presteert dan dat hij volgt. Zo kan een vraag bijvoorbeeld meerdere subvragen hebben, waarbij de laatste subvraag van een hoger niveau is.

Feedback na een toets is bij Melanchthon altijd meer dan het geven van een cijfer. Toetsen worden nabesproken, klassikaal of individueel. Er wordt besproken wat de leerling goed heeft gedaan en wat er beter kan, maar ook op welke manier de leerling zijn prestaties kan verbeteren. Deze feedback kan ook onderdeel van mentorgesprekken of gesprekken tussen mentor, leerling en ouder zijn. Zo kunnen ouders hun kind optimaal ondersteunen in het leerproces.

3. Toetskader algemeen

In het toetskader wordt beschreven binnen welke kaders bij Melanchthon getoetst wordt. De invulling van het kader verschilt per vestiging: het wordt overal zó ingevuld dat het bij het karakter van de vestiging en haar doelgroep past.

3.1 Planning

Vestigingen maken afspraken omtrent de hoeveelheid toetsen die een leerling per dag en week mag krijgen en over de planning van toetsen in het algemeen. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan het wel of niet inroosteren van toetsweken. De afspraken hierover worden in het leerlingenstatuut opgenomen. Binnen deze kaders ligt de invulling van de toetsen qua inhoud en vorm bij de vaksecties. Op basis van hun expertise wordt *tijdig geïnformeerd* over inhoud, vorm en tijdstip van (summatieve) toetsen, bijvoorbeeld via een PTO, een studiewijzer of via de ELO. Voor elke toets wordt van tevoren gecommuniceerd of hij in te halen of te herkansen is en, zo ja, wanneer en op welke manier. Voor de onderdelen van het schoolexamen maken vestigingen elk jaar een PTA. Aan het PTA zitten wettelijke eisen voor wat betreft de informatie die verstrekt wordt. Het PTA wordt jaarlijks aan de medezeggenschapsraad ter instemming voorgelegd.

3.2 Toetsen maken

Om de kwaliteit van de toetsen te waarborgen worden toetsen goed voorbereid. Met name voor summatieve toetsen gelden hoge standaarden.

Vestigingen kunnen bijvoorbeeld besluiten om bij schoolexamentoetsen met *uniforme voorbladen* te werken. Deze geven een leidraad voor te verstrekken informatie over de toets (duur, aantal vragen, etc.) en het gebruikte lettertype.

Vooraf wordt bij toetsen vastgelegd op welke wijze de beoordeling tot stand komt. Voorbeelden hierbij zijn het gebruik van een antwoordmodel of rubrics.

3.3 Afname van toetsen

Ook over de *gang van zaken tijdens* toetsen worden afspraken gemaakt en vastgelegd. Hieronder vallen:

- het meenemen van hulpmiddelen,
- het voorkómen van fraude,
- te laat komen,
- het verlaten van het lokaal waar de toets afgenomen wordt.

Dit geldt ook voor niet-schriftelijke toetsen of toetsen die buiten de school plaatsvinden. Voor toetsweken kunnen aparte afspraken gemaakt worden. De afspraken worden tijdig naar de leerlingen gecommuniceerd via de ELO of via het leerlingenstatuut, afhankelijk van het type informatie.

3.4 Nakijken, inzage en bespreking

Nadat een toets is afgenomen wordt deze met behulp van het nakijkschema nagekeken. Over niet-schriftelijke toetsen worden nadere afspraken gemaakt. Vestigingen leggen *termijnen voor het nakijken* vast in het leerlingenstatuut, zowel voor schriftelijke als andere toetsen. De resultaten van het centrale eindexamen worden bekendgemaakt bij het bekendmaken van de uitslag.

Leerlingen mogen hun gemaakte werk inzien. Alle toetsen worden nabesproken, ten minste klassikaal, maar zo mogelijk ook individueel. De nadruk ligt immers op de ontwikkeling van de leerling.

Wanneer een leerling het niet eens is met de beoordeling van een toets die niet meetelt voor het eindexamen gaat hij in eerste instantie in gesprek met de docent. Komen leerling en docent er niet uit dan volgt een gesprek tussen leerling en afdelingshoofd en tussen docent en afdelingshoofd. Het afdelingshoofd besluit naar aanleiding van deze gesprekken over het vervolg van het geschil. De te volgen procedure bij toetsen die wel meetellen voor het eindexamen staat beschreven in het examenreglement.

3.5 Inzage door ouders

Ouders spelen een belangrijke rol in de ontwikkeling van hun kinderen en dus ook rondom de toetsing op Melanchthon. Bijvoorbeeld door de ondersteuning die ouders bieden bij de voorbereiding op toetsen. We vinden het daarom belangrijk dat ouders ook zicht hebben op de voortgang van hun kind en willen ouders ook op de hoogte houden hiervan. In ieder geval doen we dat door behaalde resultaten te communiceren (bijvoorbeeld op rapporten). Daarnaast vinden op een aantal vestigingen gesprekken plaats met ouders, leerling en mentor.

Wanneer ouders een specifieke toets in willen zien is dit mogelijk. Wanneer een toets wordt meegegeven aan de leerling is het aan de leerling zelf om de toets aan zijn ouders te laten zien. Wanneer een toets op school wordt bewaard maakt deze deel uit van het leerlingdossier, wat inhoudt dat de bepalingen uit de AVG hierop van toepassing zijn. Dit houdt in dat ouders van leerlingen tot zestien jaar hier inzage in kunnen vragen zonder toestemming van de leerling. Voor leerlingen ouder dan zestien jaar geldt dat zij toestemming moeten geven om hun ouders deze inzage te geven. De procedure voor deze inzage maakt iedere vestiging aan het begin van het schooljaar bekend via de nieuwsbrief.

3.6 Bewaartermijn

Toetsen, met uitzondering van de toetsen behorend bij school- en centraal examen, hoeven niet bewaard te worden. Vestigingen bepalen zelf of zij gemaakt werk aan leerlingen meegeven of het op school bewaren. Wanneer het beleid van een vestiging is om toetsen op school te bewaren geldt daarvoor een minimumtermijn van twee lesweken na bekendmaking van het cijfer. Daarna kunnen gemaakte toetsen worden meegegeven of vernietigd.

3.7 Kwaliteitsborging

De kwaliteit van toetsing is onderdeel van het kwaliteitsbeleid van Melanchthon. Hiermee is het in alle lagen van de organisatie onderwerp van gesprek.

Vaksecties bespreken toetsing met elkaar, maken indien nodig verbeterplannen en leggen hierover verantwoording af aan hun vestigingsdirecteur. Daarnaast hebben vestigingen commissies die zich onder andere met toetsing bezighouden. Ook tijdens de gesprekken die de algemene directie met de vestigingen voert wordt toetsing regelmatig geagendeerd.

De verwachting is dat vanaf het schooljaar 2021-2022 Melanchthon een *Examencommissie* met leden verbonden aan alle vestigingen zal hebben. Het proces en het exacte moment van invoering is afhankelijk van wettelijke ontwikkelingen. Op dit moment is het wettelijke kader rondom examencommissies in het voortgezet onderwijs nog niet vastgesteld.

3.8 Het schoolexamen

Door zijn belangrijke rol bij het diplomeren van leerlingen verdient het schoolexamen speciale aandacht. Vestigingen zorgen ervoor dat het Melanchthon toetsbeleid en hun eigen visie in de opzet van hun schoolexamen duidelijk te herkennen is. Zij geven hierbij onder andere aandacht aan

- de te toetsen onderwerpen (met name daar waar deze óók in het centrale examen getoetst worden),
- de flexibiliteit waarmee getoetst wordt (bijvoorbeeld op meerdere schoolniveaus),
- de hoeveelheid toetsen in het schoolexamen, en
- de gekozen toetsvormen.

De specifieke regels omtrent het schoolexamen worden vastgelegd in het Examenreglement zie Bronnen).

4. Toetskader MBS

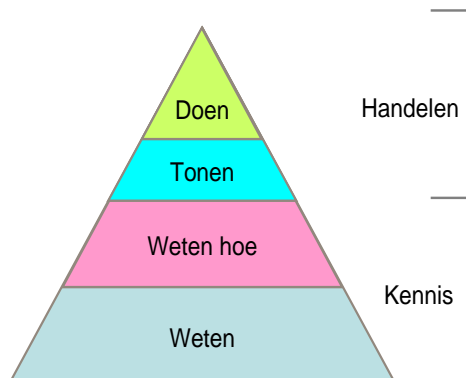
4.1 Toetsing en afsluiting

Voor een passend toetsbeleid is het vaststellen van zowel het wat (de toetskwaliteit) als het hoe (toetsprocedure) van belang. Beide onderdelen zijn vastgelegd in het toetskader MBS.

Uitgangspunten van het toetskader zijn, dat op MBS wordt gewerkt met valide, betrouwbare, doelmatige en transparante toetsen. MBS werkt met een vastgesteld toetskader. Tijdens het traject van opbrengstgericht werken van 2018-2020 is dit kader aangescherpt en bijgesteld tijdens studiemomenten met het gehele team en binnen de secties.

Een toets vormt de kern van het onderwijsaanbod. In principe zijn toetsen bedoeld om van te leren (formatief toetsen). In het geval van een eindbeoordeling (summatieve toetsing) staat de beoordeling en normering centraal. Een goede toets is een kroon op het werk.

Piramide van Miller

4.2 Toetskader MBS

Het toetskader MBS is gebaseerd op de principes waarmee de zogenoemde 'Piramide van Miller' (1990) is opgebouwd. Door de toegepaste combinatie van vaardigheden en kennis is dit model uitstekend toe te passen in het vmbo.

Het model van George Miller wordt gebruikt voor de ontwikkeling van genormeerde toetsen. De lagen van de piramide corresponderen met reproductieve en productieve kennis ('weten' en 'weten hoe') en reproductieve en productieve vaardigheden ('tonen' en 'doen'). De (theoretische en praktische) toetsen in de leerwegen verschillen van elkaar door de toegepaste mix aan verschillende vragen.

In de gemengde leerweg bevatten toetsen op deze wijze meer productieve kennisvragen en vaardigheidsoopdrachten dan in de kaderberoepsgerichte en basisberoepsgerichte leerweg het geval is. Voor elke genormeerde toets bewaakt de toetsmatrijs deze verdeling. Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat de 4 lagen niet overeenkomen met de 4 leerjaren van het vmbo.

4.3 Checklist Toetskwaliteit

Het toetskader MBS is samengevat via de 'Checklist Toetskwaliteit'. Met behulp van de checklist wordt de kwaliteit van de toets gecontroleerd, de toetsmatrijs en de volledigheid van de toetsset. Een complete toetsset bestaat uit toetskop, opgaveblad, antwoordmodel, (voorlopige) cesuur, eventuele instructie, verhouding productieve en reproductieve kennis- en vaardigheidsoopgaven. Vooraf vindt bij een genormeerde toets analyse plaats van het toetskader MBS in de vorm van deze checklist toetskwaliteit.

Op MBS wordt veel (digitaal) lesmateriaal ontwikkeld, waarbij toetsen volgens het toetskader worden gemaakt. In een aantal gevallen kunnen methodetoetsen, die voldoen aan het kader, worden ingezet. In veel gevallen wordt toetsmateriaal gebruikt uit bestaand materiaal, bijvoorbeeld CITO-examenopgaven.

Naast het Programma van Toetsing en Afsluiting (PTA) in de bovenbouw is door bijna alle secties tevens een programma van Toetsing & Afsluiting in de Onderbouw (PTO) opgesteld.

Toetskwaliteit is een vast onderdeel van de onderwijskwaliteit van MBS die jaarlijks volgens afspraken en procedures (PDCA) die zijn vastgelegd in de kwaliteitskalender worden geborgd.

4.4 Afspraken

Voor de afname van toetsen zijn op MBS afspraken gemaakt. Een groot deel van deze afspraken is te vinden in het Leerlingenstatuut MBS 2019-2021 (versie 3-6-2019) in de paragrafen 3.4 t/m 3.6.

We onderscheiden de volgende thema's:

- Schriftelijke overhoringen, repetities en toetsen
- Hulpmiddelen
- Te laat komen en verlaten lokaal
- Voorkomen van fraude
- Beoordeling
- Schoolexamen en Centraal Examen

Hieronder volgt een opsomming per thema.

Schriftelijke overhoringen, repetities en toetsen

1. Om te beoordelen of de leerdoelen zijn behaald, worden toetsen afgenomen. Dit vindt plaats met behulp van de volgende toetsvormen:

- mondelinge of schriftelijke overhoring
- repetitie
- gesprek of spreekbeurt
- presentatie
- praktische opdracht
- mondelinge en schriftelijke schoolexametoets (ME en SE)
- handelingsdeel
- (profiel)werkstuk
- opdrachten
- andere vorm van (online) toetsing

Bij elke vorm van toetsing dient de docent van tevoren duidelijk te maken, wat er van de leerlingen wordt verwacht.

2. In de onderbouw worden maximaal twee repetities of één repetitie en twee SO's per dag opgegeven. Voor de onder- en bovenbouw geldt: maximaal 6 repetities per week.

3. Voordat een toets of repetitie gemaakt wordt, vertelt de docent hoe zwaar de toets meetelt.

4. Een repetitie wordt tenminste een week van tevoren opgegeven. De docent geeft zowel mondeling als schriftelijk (SomToday en Student) aan wat de leerlingen moeten leren. De docent rondt de stof die de leerlingen moeten leren op een zodanig tijdstip af, dat de leerlingen vóór de dag van afname nog gelegenheid hebben om vragen te stellen.

5. Een SO wordt binnen 5 schooldagen na afname nagekeken een toets wordt binnen 10 schooldagen na afname nagekeken en in SomToday ingevoerd. Van deze periode mag een docent (in overleg met het afdelingshoofd) alleen afwijken, als daar een goede reden voor is.

Hulpmiddelen

1. Van tevoren worden de leerlingen per toets geïnformeerd door de docent welke hulpmiddelen verplicht zijn dan wel toegestaan.

2. Een aantal hulpmiddelen (bijvoorbeeld een atlas) wordt door de docent tijdens de toets beschikbaar gesteld aan de leerlingen.

Te laat komen en verlaten lokaal

1. De leerling dient op tijd zich te melden bij de docent in het lokaal waar de toets wordt afgenomen.
2. Afhankelijk van de situatie beslist de docent of een leerling die te laat is voor de toets nog kan worden toegelaten.
3. Wanneer toetsen worden afgenomen tijdens de reguliere lessen, blijft de leerling na het inleveren van het ingevulde toetsmateriaal in principe in het lokaal.
4. Wanneer toetsen worden afgenomen in zogenoemde toetsweken, wordt vooraf door de docent of surveillant meegedeeld wat de regels zijn omtrent het tussentijds en/of bij afloop verlaten van het lokaal.

Voorkomen van fraude

1. De docent instrueert de leerlingen voorafgaande aan de toets over de basisregels ter voorkomen van fraude, zoals gebruik tafels, onderlinge afstand, gebruik hulpmiddelen, onderling contact en dergelijke. De basisregels worden ook tijdens de mentorlessen met de leerlingen doorgenomen.
2. Tijdens de toets is er continue toezicht door docent en/of surveillant.

Schoolexamen (SE) en Centraal Examen (CE en CSPE)

1. Aan het begin van het cursusjaar, maar in ieder geval vóór 1 oktober, wordt via SomToday aan de leerlingen in de bovenbouw het PTA (Programma van Toetsing en Afsluiting) bekendgemaakt. In dit PTA staan naast algemene regels m.b.t. het schoolexamen en het examenreglement voor het centraal examen ook regels over de wijze van toetsen van de kennis en vaardigheden van de leerlingen. Daarnaast wordt per vak een opsomming gegeven van de periodes, waarin toetsen worden afgenomen, de bijbehorende weging en wat de herkansingsmogelijkheden zijn. Verder is een artikel opgenomen over fraude en over de beroepsprocedure voor het geval een leerling bezwaar wil maken tegen een genomen beslissing t.a.v. gepleegde/vermeende fraude.
2. In het PTA van de eindexamenklassen is een lijst van hulpmiddelen opgenomen, die tijdens het centraal examen (CE) gebruikt mogen worden.
3. Voor iedere SE week wordt een apart draaiboek gemaakt met rooster, leerstof en tijd van de toetsen.

Beoordeling

1. Elke (vorm van een) toets wordt beoordeeld. Een docent maakt van tevoren aan de leerlingen bekend wat het gewicht van een toets is. Daarmee wordt bedoeld hoe zwaar het cijfer meeweegt. Een beoordeling kan bestaan uit een cijfer in de reeks van 1 tot en met een 10 of uit de woorden onvoldoende, voldoende en goed.
2. Een docent bespreekt een gemaakte toets na met de leerlingen. Een docent geeft duidelijk aan bijvoorbeeld aan de hand van een correctievoorschrift, hoe hij tot een beoordeling is gekomen.
3. Een leerling heeft recht op inzage in zijn gemaakte toetsen. Is hij het met de beoordeling niet eens, dan gaat hij daarover met de docent in gesprek. De docent beslist binnen 5 werkdagen of hij zijn eerdere beoordeling herziet. Komen de leerling en de docent er onderling niet uit, dan volgt overleg en een beslissing binnen nog eens 5 werkdagen door het betrokken afdelingshoofd. Bij deze stap worden de ouders betrokken en direct van het resultaat op de hoogte gesteld door het afdelingshoofd.
4. Als een werkstuk of andere opdracht meetelt voor het rapport, dan moet de docent van tevoren bekendmaken aan welke normen het werkstuk moet voldoen, wanneer het moet worden ingeleverd en welke maatregelen genomen worden, als het werkstuk niet of niet op tijd wordt ingeleverd.

5. Een rapport geeft de leerling een overzicht van het voortschrijdend gemiddelde van de behaalde cijfers gedurende een bepaalde periode. Leerlingen kunnen hun behaalde cijfers op SomToday bekijken.

6. Op SomToday kunnen leerlingen ook zien op welke manier rapportcijfers worden berekend. In de bovenbouw is de berekening van cijfers voor schoolexamantoetsen opgenomen in het PTA.

7. De directie stelt regels vast voor het inhalen en herkansen van toetsen. In de bovenbouw gelden hiervoor de regels, die in het PTA zijn opgenomen.

Bronnen

- Schoolplan MBS 2020-2024
- Leerlingstatuut MBS 2019-2021
- PTA MBS 2020-2021
- Examenreglement MBS
- Wat & Hoe op Melanchthon Business School